

певні гарантії зафіксувати відсутність провокації та підбурювання з боку таких осіб, і це буде основною метою аудіо-відеоконтролю. Звісно, у разі наявності попереднього дозволу на проведення аудіо-відеоконтролю інших осіб, відносно яких є інформація про вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину доказова база буде значно ґрунтовною.

Стороні захисту у кримінальних провадженнях необхідно акцентувати увагу на випадках незаконності використання результатів НСРД відносно осіб, по яким слідчим суддею такі дозволи не надавалися. Такий підхід у майбутньому має призвести до формування відповідної практики, що в свою призведе до позитивних зрушень під час фіксування результатів НСРД та використання його результатів з метою доказування та саме головне призведе до якісного захисту права на приватне спілкування.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI: станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 29.04.2023).

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 62 Конституції України: Рішення Конституц. Суду України від 20 жовт. 2011 р. № 12-рп/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-11#Text> (дата звернення: 29.04.2023).

УДК 343(043.2)

Антонюк В.Я., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Лисько Т.Д., к.ю.н., доцент

ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ (СТ. 368 КК УКРАЇНИ): ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОСНОВНОГО СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Корупція є однією з найгостріших проблем сучасного суспільства, адже вона характерна для кожної держави, незалежно від рівня розвитку.

Відповідно до ст. 19 Конституції України, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [1].

Об'єктом кримінального правопорушення, що визначається у диспозиціях ст. 368 КК України, виступають суспільні відносини, що

забезпечують правильну (належну) діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних чи комунальних підприємств, установ чи організацій, а також їх службових осіб, у частині їх непідкупності та фінансування виключно у порядку, встановленому законодавством.

Предметом кримінального правопорушення є неправомірна вигода, під якою слід розуміти грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав (примітка до ст. 3641 КК) [2].

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення полягає у прийнятті пропозиції неправомірної вигоди, прийнятті обіцянки такої вигоди, одержанні неправомірної вигоди, проханні надати таку вигоду [3, с. 142].

Суб'єктом аналізованого кримінального правопорушення виступає службова особа. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення, визначеного ст. 368 КК України, характеризується: 1) вчинення суб'єктом діяння з прямим умислом; 2) наявністю у особи корисливого мотиву.

Аналіз кримінальних проваджень та судових вироків за останні роки свідчить, що переважна більшість кримінальних проваджень за фактами одержання неправомірної вигоди службовими особами органів місцевого самоврядування у 16,1% випадків відкриваються за ч. 1 ст. 368 КК України, у 19,2% випадків – за ч. 2 ст. 368 КК України, у 34,5% випадків – за ч. 3 ст. 368 КК України та у 30,2% випадків – за ч. 4 ст. 368 КК України.

Службовими особами, які займають відповідальне становище, вважаються особи, посади яких згідно зі ст. 25 закону України «Про державну службу» віднесені до третьої, четвертої, п'ятої та шостої категорій.

Крім цього, до службових осіб, які займають відповідальне становище, відносяться судді, прокурори, слідчі, керівники, заступники керівників органів державної влади та управління, органів місцевого самоврядування, їх структурних підрозділів та одиниць [4, с. 151]. Такі особи несуть підвищену кримінальну відповідальність за ч. 3 ст. 368 КК України. Окремо законодавець встановлює посилену кримінальну відповідальність для осіб, що займають особливо відповідальне становище (ч. 4 ст. 368 КК України). Такими особами вважаються 1) Президент України, Прем'єр-міністр України, Голова Фонду держмайна тощо (чіткий перелік вказано у п. 3.1 Примітки до ст. 368 КК України); 2) особи, посади яких згідно із статтею 6 Закону України «Про державну службу» належать до категорії «А»; 3) особи, посади яких згідно із статтею 14 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» віднесені до першої та другої категорій посад в органах місцевого самоврядування.

Відомо, що особистість злочинця утворюють ціла низка якостей, основними з яких є соціально-демографічні, соціально-психологічні особливості, особистісно-рольові якості, якості правової та моральної свідомості. Так, соціально-демографічні ознаки включають в себе відомості про стать, вік, рівень освіти, сімейний стан, рід занять тощо. Ці характеристики особистості не є криміногенними і не характеризують окрему особу як злочинну особистість. Серед службових осіб органів місцевого самоврядування найчастіше одержують неправомірну вигоду чоловіки (75%), а жінки, які складають більшість населення нашої країни, вчиняють лише 25% таких злочинів.

Слід зазначити, що вік особи впливає на її кримінальну активність. Загальний вік осіб, які вчиняють досліджуваний вид злочину, складає: від 25 до 29 років – 20%; від 30 до 40 – 59%; від 40 до 60 – 21%. Усі (100%), хто вчиняють злочини досліджуваного виду, мають вищу освіту, що вкотре підтверджує залежність характеристики особи злочинця від характеру злочинності.

На підставі викладеного можна зробити узагальнення: прийняття пропозиції, обіцянки та одержання неправомірної вигоди службовою особою як злочин, передбачений ст. 368 КК України, – це одна з найнебезпечніших форм корисливого зловживання владою чи службовим становищем.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28 чер. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 27 січ. 2023 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
3. Артьомов Є. Аналіз статті 368 Кримінального кодексу України на відповідність вимогам юридичної техніки, гуманності й верховенства права. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. № 1(80). С. 141–150.
4. Комарницька О.М. Окремі проблемні аспекти основного складу злочину, передбаченого статтею 368 Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 3. С. 151.